

QAZAQ JOURNAL OF YOUNG SCIENTIST**2026, Vol.4, No. 4 S (April)**<https://qazaqjournal.kz/>

ӘОЖ 37.091.3

**БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАЗБА
ТІЛІНІҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ***Атабай Аяжан Даниярқызы*

студенті, 3 курс, 6B01705-Шет тілдер факультеті,
Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды ұлттық зерттеу университеті,
Қарағанды, Қазақстан

Ғылыми жетекші: оқытушы Ғапбасова Айнұр Айдарқызы

Бұл мақалада бастауыш сыныпта шетел тілін оқыту үдерісіндегі жазба тілінің құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі қарастырылады. Қазіргі білім беру кеңістігінде шетел тілін ерте жастан меңгерту маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Соның ішінде жазылым дағдысын дамыту оқушының тілдік, коммуникативтік және танымдық қабілеттерін жетілдірудің негізгі тетіктерінің бірі саналады. Мақалада бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктері, шетел тілінде жазылымды қалыптастырудың теориялық негіздері, кездесетін өзекті мәселелер, сонымен қатар оларды шешудің тиімді жолдары қарастырылады. Жазба тілінің құзыреттілігін дамытуда ойын технологиялары, коммуникативтік тәсіл, саралап оқыту, цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект элементтерін орынды қолданудың маңызы ашып көрсетіледі. Сонымен қатар бастауыш сынып оқушыларының жазба жұмыстарында жиі кездесетін қателер талданып, оларды түзету мен алдын алу жолдары ұсынылады. Зерттеу нәтижесінде бастауыш буында шетел тіліндегі жазылымды жүйелі, қызықты және оқушының жас деңгейіне бейімдеп ұйымдастыру арқылы жоғары нәтижеге қол жеткізуге болатыны анықталды. Мақалада ұсынылған ойлар мен әдістемелік шешімдер бастауыш сынып мұғалімдері үшін тәжірибелік маңызға ие.

Кілт сөздер: бастауыш сынып, шетел тілі, жазба тілі, жазылым, құзыреттілік, коммуникативтік әдіс, ойын технологиясы, цифрлық оқыту, жасанды интеллект, бастауыш білім беру.

Кіріспе

Әлемдік деңгейдегі жаһандануға байланысты әр тұлғаның шетел тілін меңгеруі оның білімдік, мәдени және кәсіби тұрғыдан дамуының маңызды әрі негізгі көрсеткіштерінің бірі болып саналады. Сондықтан шетел тілін меңгеру білім беру жүйесінде ерте жастан бастап еңгізіліп отыр. Бастауыш сынып кезеңі-баланың тілдік қабілеті, есте сақтау қабілеті белсенді дамиды, жаңа ақпаратты жылдам қабылдайтын, қызығушылығы басым кезең. Осы ерекшеліктер шетел тілін меңгерудің алғашқы негіздерін сапалы қалыптастыруға қолайлы жағдай жасайды.

Шетел тілін оқытуда дәстүрлі түрде тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым дағдылары қатар қарастырылады. Соның ішінде жазылым дағдысы – оқушының тілдік білімін жүйелеуге, ойды нақты жеткізуге, сөздік қорын белсенді қолдануға, грамматикалық құрылымдарды сауатты пайдалануға мүмкіндік беретін күрделі де маңызды компонент. Жазылым тек әріп пен сөзді дұрыс жазу емес, ол – белгілі бір ойды шетел тілінде жүйелі, түсінікті, мазмұнды және грамматикалық сауатты түрде жеткізу қабілеті. [2]

Бастауыш сыныпта жазылым дағдысын қалыптастыру мәселесі ерекше өзекті. Көптеген жағдайда шетел тілін оқытуда ауызша қарым-қатынасқа көбірек көңіл бөлініп, жазылым дағдысы екінші кезекке қалып жатады. Нәтижесінде, оқушы сөзді таниды, айтады, мағынасын түсінеді, ауызша сөйлем құрау барысында қолдана алады, бірақ жазылым грамматикасын білмейді. Осындай қиындықтар болмас үшін жазылым мен айтылымды қатар, жүйелі түрде қолданып, жазба тілінің құзыреттілігін қалыптастырудың мазмұнын, әдістерін, кедергілерін және тиімді шешу жолдарын айқындау маңызды ғылыми-әдістемелік міндет болып табылады. [1]

Жазба тілінің құзыреттілігі ұғымы және оның мәні

Жазба тілінің құзыреттілігі – оқушының шетел тілінде әріп, сөз, сөз тіркесі, сөйлем және шағын мәтіндерді орфографиялық, лексикалық, грамматикалық және мазмұндық тұрғыдан дұрыс құрастырып жаза алу қабілеті. Бұл құзыреттілік бірнеше өзара байланысты компоненттерден тұрады:

- графикалық компонент – әріптерді дұрыс таңбалау, каллиграфиялық дағдылар;
- орфографиялық компонент – сөздерді дұрыс жазу;
- лексикалық компонент – қажетті сөздерді мағынасына қарай орынды таңдау;
- грамматикалық компонент – сөйлеу және жазу ережелерін сақтау, сөйлем құрылымын дұрыс құру;

- коммуникативтік компонент – ойды мақсатқа сай жүйелі түрде түсінікті жеткізу;
  - шығармашылық компонент – өз ойын қысқа мәтін түрінде еркін бере алу.
- [3]

Бастауыш сынып оқушыларының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері

Бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктерін ескермей жазылымды тиімді қалыптастыру мүмкін емес. Бұл кезеңдегі балалар көрнекілік арқылы жақсы қабылдайды. Яғни, сурет, белгі, сызба, үлгі, түрлі түсті карточкалар арқылы ұсынылған жаңа білімдік материалдар баланың есінде жақсы сақталады. Бастауыш сынып оқушылары ойынға бейім келеді. Жазылым тапсырмасын орындауда ойын элементтерін пайдалану ерте жастағы баланың қызығушылығын арттырады. Бастауыш сынып оқушыларының зейіні тұрақсыз келеді. Сондықтан жазба тапсырмалары қысқа, нақты, түсінікті түрде беріліп, жеңіл түрде басталып, бірте-бірте күрделенуі қажет. Ерте жастағы балалар эмоционалды қолдауды қажет етеді. Жазудағы әр қателігін сынау баланың білім жүйесін меңгеруге деген мотивациясын төмендетуі мүмкін. Оқушының әр жеткен кішкене жетістігін ескеріп, қолдау көрсету керек. Бастауыш сынып оқушылары әрекет арқылы үйренеді. Сөзді бірнеше мәрте жазып, шағын сөйлемдер құрап, сөз тіркестерімен мағынасына қарай сәйкестендіріп, суретпен салыстырып тапсырманы орындау оқушылардың есте сақтау қабілетін жақсартады және логикалық ойлауды дамытады. Осы ерекшеліктер шетел тілінде жазылымды қалыптастыруда мазмұнды, қызықты, әрекетке негізделген әдістерді қолдану қажеттігін көрсетеді. [10]

Бастауыш сыныпта шетел тілінде жазылымды қалыптастырудың маңызы

Жазылым бастауыш сынып оқушысының шетел тілін меңгеруінде бірнеше маңызды қызмет атқарады. Жазу сөздік қорды бекітеді. Оқушы жаңа сөздің дұрыс оқылуымен қатар дұрыс жазылуын орындаса, оны тереңірек меңгереді. Жазылым дағдысы грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдануға үйретеді. Сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін, көпше түрлі немесе етістік формаларын жазу барысында бала жақсырақ түсінеді. Жазылым оқушының ойлау қабілетін дамытады. Бала ойын реттеп, логикалық түрде жеткізуге үйренеді. Жазба тілінің қалыптасуы басқа тілдік дағдыларға да оң әсер етеді. Сауатты жазатын оқушы әдетте жақсы оқиды, құрылымды жақсы түсінеді, сөйлеуде де сенімдірек болады. Сондықтан бастауыш сыныпта жазылымды қалыптастыруды тек көмекші дағды ретінде емес, шетел тілін үйретудің негізгі бағыттарының бірі ретінде қарастыру қажет.

Қазіргі кезеңдегі өзекті мәселелер

Бастауыш сыныпта шетел тілінде жазба тілінің құзыреттілігін қалыптастыру барысында бірқатар өзекті мәселелер

туындайды. Мысалы: жазылымға жеткілікті көңіл бөлінбеуі, жазу тапсырмаларының бірсарынды механикалық тапсырмалармен шектелуі, оқушының сөздік қорының жеткіліксіздігі, грамматикалық және орфографиялық қиындықтардың туындауы, әр оқушының жеке ерекшеліктерінің ескерілмеуі, бағалау жүйесінің формалды болуы, цифрлық орта ықпалының балаға кері әсері, мұғалімдердің заманауи ресурстарды тиімді қолданбауы. [4]

Зерттеу барысында аталмыш өзекті мәселерді шешудің жолдарын қарастырдық:

1. Жазылым жүйелі түрде белгілі бір сатылар арқылы дамуы тиіс. Оқушы әріпті танып, жазып, кейін оны сөздің арасынан табуды үйреніп, сөз тіркесін құрап, дайын үлгі бойынша қысқаша сөйлем құрастырып, шағын мәтін құрастыруды біртіндеп меңгеруі қажет.

2. Бастауыш сынып оқушысының жазылым дағдысын жаңа деңгейге көтеру үшін ойын технологияларын қолдану тиімді әдістердің бірі. Әріптерден сөз құрау, жоғалған әріпті табу, сурет бойынша сөз жазу, сөздерді сәйкестендіру, сөйлемді ретімен орналастыру, жұптық және топтық жазба ойындары баланың жазуға деген қызуғышылығын едәуір арттырып, қорқынышын азайтады. [5]

3. Коммуникативтік тәсілді жазылым программасына енгізу жақсы нәтижелер береді. Оқушылар өз отбасы туралы 3-4 сөйлем жазу, досына қысқа хат жазу, суреттегі кейіпкерді сипаттау, өз сүйікті жануары немесе ойыншығы туралы шағын мәтін құрау секілді тапсырмаларды аса қызығушылықпен орындайтыны сөзсіз. Мұндай тапсырмалар жазылымның өмірмен байланысын күшейтеді.

4. Сөздік қорды мақсатты түрде дамыту маңызды. Жазылым сапасы сөздік қор деңгейіне тікелей тәуелді. Мұнда “тақырыптық сөздік банкі”, тірек сөздер, сөздік кестелер, визуалды карталары, лексикалық минимумдарды пайдалану тиімді болады. [7]

5. Барлық оқушының қабілеті бірдей емес екенін ескере отырып, оқушыларды саралап оқыту қажет. Көрсеткіштері әлсіз оқушыға жазылым деңгейін көтеруге деген арнайы жеңіл тапсырмаларды беруге болады. Ал қабілеті орташа немесе жоғары оқушылар біріге отырып жұмыс жасағандары тиімді. Бұл әдіс оқушының мүмкіндігін ескеруге жағдай жасайды. [9]

6. Цифрлық технологияларды білім беру жүйесінде тиімді пайдалану керек. Цифрлық ғаламда өмір сүріп жатқан оқушы үшін бұл әдіс қызықты болатыны сөзсіз. Мысалы, интерактивті тақтада сөйлем құрастыру, онлайн жаттығулар орындау, суретке қарап цифрлық форматта шағын мәтін жазу, аудио мен суретті біріктіріп тапсырма беру сабақты қызықты етіп өткізуге мүмкіндік береді. [8]

Мұғалімнің рөлі және кері байланыстың маңызы

Жазба тілінің құзыреттілігін қалыптастыруда мұғалімнің рөлі өте үлкен. Мұғалім ерте жастағы оқушының қызығушылығын оятып, оның назарын тапсырмаларға аударуға білуі қажет. Мұғалім жазылымды кезең-кезеңімен ұйымдастырып, баланың жас ерекшеліктерін ескере отырып қызықты тапсырмаларды таңдап, қателермен дұрыс жұмыс жүргізеді. Сонымен қатар оқушыға эмоционалды түрде қолдау көрсетіп, жетістігін байқап, мадақтайды. Әсіресе бастауыш сыныпта кері байланыстың көп жүргізілуі өте маңызды. Егер мұғалім «қате», «дұрыс емес» дегеннен гөрі «жақсы бастама», «ойың түсінікті», «мына жерін сәл түзетсек, одан да жақсы болады» деген қолдаушы тіл қолданса, бала жазуға сенімді бола бастайды. [6]

Нәтижелер мен талқылау

Бастауыш сыныпта шетел тілін оқытуда жазба тілінің құзыреттілігін қалыптастыру жүйелі, мақсатты және қызықты ұйымдастырылған жағдайда тиімді нәтиже береді. Егер мұғалім жазылымды көшірумен шектемей, оны коммуникативтік, ойындық, шығармашылық және цифрлық элементтермен толықтырса, оқушылардың сабаққа қызығушылығы артады, сөздік қоры белсенеді, сөйлем құрау қабілеті дамиды.

Қорытынды

Бастауыш сыныпта шетел тілін оқытудағы жазба тілінің құзыреттілігін қалыптастыру – бүгінгі білім беру жүйесіндегі маңызды және өзекті мәселелердің бірі. Жазылым оқушының шетел тіліндегі білімін бекітіп қана қоймай, оның ойын жүйелеуіне, сауатты жеткізуіне, коммуникативтік қабілетін дамытуына ықпал етеді. Зерттеу барысында бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшелігі, жазылымды қалыптастырудағы қиындықтар, қазіргі білім беру жағдайындағы өзекті мәселелер және оларды шешу жолдары қарастырылды. Атап айтқанда, жазылымға жеткілікті көңіл бөлмеу, тапсырмалардың бірсарынды болуы, сөздік қордың аздығы, бағалаудың формалдығы, цифрлық ортаның ықпалы сияқты проблемалар анықталды. Оларды шешудің тиімді жолдары ретінде кезеңдік оқыту, ойын технологиялары, коммуникативтік тәсіл, саралап оқыту, қолдаушы кері байланыс, цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект элементтерін орынды пайдалану ұсынылды. Болашақта бұл бағыттағы зерттеулерді тәжірибелік жұмыстармен, нақты әдістемелік модельдермен және бағалау жүйелерімен толықтыру маңызды болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Бастауыш сыныптарда сөйлеу қызметінің репродуктивтік (тыңдалым мен оқылым) және продуктивтік (айтылым мен жазылым) түрлерін дамыту бойынша әдістемелік

ұсынымдар. — Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2023. — 10-15 б.
<https://uba.edu.kz/storage/app/media/2012-2022%20Үздік%20педагог/1.69%20MP%20KAZ.pdf>

2. Миролубов А.А. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность / под ред. А.А. Миролубова. — Обнинск: Титул, 2010. — 129-132 б.
<https://csl.isc.irk.ru/BD/Ucheb/Методика%20обучения%20ин%20яз%20Миролубов%202010.pdf>

3. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: теория и практика: учебное пособие для преподавателей и студентов / А.Н. Щукин. — М.: Филоматис, 2004. — 6-32 б.
https://www.academia.edu/43256029/А_Н_Щукин_Обучение_иностранн_ым_языкам_Теория_и_практика

4. Vickov G. Young Language Learners' Attitudes Towards Writing in English: The Case of First and Second Graders / G. Vickov, E. Jakupčević // Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language). — 2025. — № 19 (1). — P. 1-38. URL:<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1469667.pdf>

5. Кагазбаев Ж. Преподавание иностранного языка учащимся начальной школы и CLIL технологии // Вестник Карагандинского университета. Серия «Педагогика». — 2022. — № 2. — С. 168–176. URL: https://pedagogy_vestnik.buketov.edu.kz/index.php/pedagogy-vestnik/article/view/250

6. Жетписбаева Б.А., Шалбаева Д.Х. Проблемы методики обучения иностранному языку детей в условиях инклюзивного образования в Казахстане // Вестник Карагандинского университета. — 2019. URL: <https://pedagogy-vestnik.buketov.edu.kz/index.php/pedagogy-vestnik/article/view/7>

7. Рапишева Ж.Д., Калиакпарова Бастауыш мектепте шетел тілін оқытудың дәстүрлі және инновациялық әдістері // Инновациялық Еуразия университетінің хабаршысы. — 2022. URL: https://vestnik.ineu.edu.kz/files/articles/article_id771.pdf

8. Білім берудегі цифрландыру жағдайында ағылшын тілін оқыту. Әбілжан Гулбану Қайратқызы, «М.Горький атындағы ЖББМ» КММ, Шардара қаласы, Түркістан облысы — 2026. URL: https://ust.kz/word/bilim_berydegi_cifrandyry_jagdaiynda_agylsyn_tilin_oqyty-407216.html

9. Әбілмансұр Ә.Қ., Суюндиков А.А. Шетел тілін оқытудың дәстүрлі емес формаларын қолданудың теориялық негіздері // ОҚМПУ хабаршысы. — 2022. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/habarshy-4-2022-5-16+\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/habarshy-4-2022-5-16+(1).pdf)

10. Бастауыш сыныпта ағылшын тілін оқыту: ойын әдістерінің міндеттері мен әдістемелік талаптары. - URL: <https://stud.kz/referat/show/67581>

ФОРМИРОВАНИЕ ПИСЬМЕННОЙ ЯЗЫКОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Атабай Аяжан Даниярқызы

В данной статье рассматривается проблема формирования письменной языковой компетенции в процессе обучения иностранному языку в начальной школе. В современном образовательном пространстве раннее изучение иностранного языка является одним из приоритетных направлений. Развитие навыков письма выступает важным средством формирования языковых, коммуникативных и когнитивных способностей учащихся. В статье анализируются возрастные особенности младших школьников, теоретические

основы формирования письменной речи, существующие проблемы и пути их решения. Особое внимание уделяется использованию игровых технологий, коммуникативного подхода, дифференцированного обучения, цифровых ресурсов и элементов искусственного интеллекта. Также рассматриваются типичные ошибки в письменных работах учащихся и предлагаются способы их коррекции и профилактики. Результаты исследования показывают, что системное, интересное и возрастосообразное обучение письменной речи способствует достижению высоких результатов. Представленные в статье методические рекомендации имеют практическую значимость для учителей начальных классов.

Ключевые слова: начальная школа, иностранный язык, письменная речь, письмо, компетенция, коммуникативный подход, игровые технологии, цифровое обучение, искусственный интеллект, начальное образование.

FORMATION OF WRITTEN LANGUAGE COMPETENCE IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN PRIMARY SCHOOL

Atabay A. D.

This article examines the issue of developing written language competence in the process of teaching a foreign language in primary school. In the modern educational context, early foreign language learning is considered a key priority. The development of writing skills plays a crucial role in enhancing students' linguistic, communicative, and cognitive abilities. The study analyzes age-related characteristics of primary school learners, theoretical foundations of writing skill development, existing challenges, and possible solutions. Special attention is given to the use of game-based learning, communicative approaches, differentiated instruction, digital resources, and elements of artificial intelligence. The article also identifies common errors in students' written work and suggests strategies for their correction and prevention. The findings indicate that systematic, engaging, and age-appropriate instruction leads to effective outcomes in writing development. The proposed methodological approaches have practical significance for primary school teachers.

Keywords: primary school, foreign language, written language, writing skills, competence, communicative approach, game-based learning, digital learning, artificial intelligence, primary education

REFERENCES

1. Methodological recommendations for the development of receptive (listening and reading) and productive (speaking and writing) speech activities in primary school. — Astana: Y. Altynsarin National Academy of Education, 2023. — pp. 10–15.
<https://uba.edu.kz/storage/app/media/2012-2022%20Үздік%20педагог/1.69%20MP%20KAZ.pdf>
2. Mirolyubov, A.A. Methods of Teaching Foreign Languages: Traditions and Modernity / ed. by A.A. Mirolyubov. — Obninsk: Titul, 2010. — pp. 129–132.
<https://csl.isc.irk.ru/BD/Ucheb/Методика%20обучения%20ин%20яз%20Миролюбов%202010.pdf>
3. Shchukin, A.N. Teaching Foreign Languages: Theory and Practice: A Textbook for Teachers and Students. — Moscow: Filomatis, 2004. — pp. 6–32.
https://www.academia.edu/43256029/А_Н_Щукин_Обучение_иностранным_языкам_Теория_и_практика
4. Vickov, G., Jakupčević, E. Young Language Learners' Attitudes Towards Writing in English: The Case of First and Second Graders. Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language), 2025, No. 19(1), pp. 1–38.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1469667.pdf>
5. Kagazbayev, Zh. Teaching a Foreign Language to Primary School Students and CLIL Technologies. Bulletin of Karaganda University. Pedagogy Series, 2022, No. 2, pp. 168–176.
<https://pedagogy-vestnik.buketov.edu.kz/index.php/pedagogy-vestnik/article/view/250>
6. Zhetpisbayeva, B.A., Shalbayeva, D.Kh. Problems of Foreign Language Teaching Methodology for Children in Inclusive Education in Kazakhstan. Bulletin of Karaganda University, 2019.
<https://pedagogy-vestnik.buketov.edu.kz/index.php/pedagogy-vestnik/article/view/7>
7. Rapisheva, Zh.D., Kaliakparova, N.A. Traditional and Innovative Methods of Teaching Foreign Languages in Primary School. Bulletin of Innovative Eurasian University, 2022.
https://vestnik.ineu.edu.kz/files/articles/article_id771.pdf
8. Abilzhan, G.K. Teaching English in the Context of Digitalization of Education. “M. Gorky Secondary School”, Shardara, Turkestan Region, 2026.
https://ust.kz/word/bilim_berydegi_cifrlandyry_jagdaiynda_agylsyn_tilin_oqyty-407216.html
9. Abilmansur, A.K., Suyundikov, A.A. Theoretical Foundations of Using Non-Traditional Forms in Foreign Language Teaching. Bulletin of South Kazakhstan State Pedagogical University, 2022.
URL: file:///C:/Users/user/Downloads/habarshy-4-2022-5-16+(1).pdf
10. Teaching English in Primary School: Tasks and Methodological Requirements of Game-Based Methods.
<https://stud.kz/referat/show/67581>